

Slutrapport

Invånardialog om framtidens boende för seniorer

Innehåll

1. Sammanfattning	3
2. Bakgrund	4
3. Projektorganisation	5
4. Förutsättningar för dialog	6
5. Definitioner.....	7
5.1 Särskilt boende/ Äldreboende.....	7
5.2 Äldrelägenhet	7
5.3 Seniorboende	7
5.4 Kollektivhus	7
5.5 Lägenhetsboende	8
5.6 Konceptboende	8
5.6.1 Trygghetsboende.....	8
6. Förberedelser	9
7. Genomförande	11
8. Resultat.....	12
8.1 Servicenivå.....	13
8.1.1 Introduktion.....	13
8.1.2 Resultat från dialogerna	13
8.2 Gemensamt/ självständigt	13
8.2.1 Introduktion.....	13
8.2.2 Resultat från dialogerna	14
8.3 Grannar.....	14
8.3.1 Introduktion.....	14
8.3.2 Resultat från dialogerna	15
8.4 Upplåtelseform och kostnader.....	15
8.4.1 Introduktion.....	15
8.4.2 Resultat från dialogerna	15
8.5 Övrigt.....	16
8.5.1 Flytten.....	16
8.5.2 Själva boendet	17
8.5.3 Utbud (eller bristen därpå).....	17
8.6 Synpunkter från biståndshandläggarna	18

9.	Läget, läget, läget	19
9.1	Centrumdialogen	20
9.2	Dialogen i Norr, Särö skola	21
9.3	Dialogen i Söder, Löftadalens folkhögskola.....	21
10.	Det viktigaste för individen	23
11.	Kostnader för invånardialogen	26
12.	Slutsatser	27
12.1	Uppföljning av målet med dialogen	27
13.	Lärdomar från dialogerna.....	29
13.1	Upplägg:.....	29
13.2	Genomförande:	29
14.	Vad händer nu?	31

1. Sammanfattning

Denna invånardialog är den första i sitt slag som Vård & Omsorg har genomfört, och ämnet för dialogen har varit "Framtidens boende för seniorer". Dialogen hölls vid tre tillfällen, i centrala Kungsbacka, i Särö och i Åsa och totalt deltog cirka 150 personer. Dialogen avgränsades till att inte beröra särskilda boenden, utan fokusera på boendeformer innan behoven av ett särskilt boende skulle kunna uppstå.

Det var viktigt att utforma dialogen så att den skulle svara upp mot kraven på en invånardialog- det vill säga att invånarna har möjlighet att påverka frågan, att dialogens ämne är angeläget för invånarna att diskutera och att kunna återge resultatet. Det är viktigt att frågan som används för dialog är i ett tidigt skede för att nämnd och förvaltning ska vara påverkbara. Ju närmare kärnverksamheten och den dagliga driften av verksamheten invånardialogen närmar sig, desto mindre påverkbar är den och desto mer styrd av lagar, förordningar och budget är den.

Framtidens boende för seniorer svarade upp mot kraven på en invånardialog. Frågan är i ett sådant skede att både politiker och tjänstemän är påverkbara vad gäller utformning och krav på framtida boenden och samhällsplanering. Dialogerna var välbesökta och ämnet engagerade många. Resultatet återges genom denna slutrapport, vilken återförs till deltagarna via mail eller per post och till politiker och allmänheten via muntliga presentationer. Deltagarnas förväntningar på resultatet är dock i form av byggnationer, inte resultatredovisningar, vilket innebär att även framtida resultat från dialogerna bör presenteras för allmänheten.

Resultatet från dialogerna kan sammanfattas i en mening; *det viktigaste är att det byggs*. Deltagarna uttryckte olika önskemål på sitt framtida boende. Seniorer går inte att kategorisera som en homogen grupp med likartade önskemål, däremot blev resultatet från de tre olika dialogerna likartat. Oavsett var i kommunen dialogen hölls kom samma problemområden upp. Deltagarna tryckte på att man i ett framtida boende ville kunna bo kvar utan att behöva flytta till ett särskilt boende om ens behov av vård och omsorg skulle öka. Tillgänglighetsanpassningar och smarta lösningar i bostaden efterfrågades. Dialogerna visade också på att två trender i var man önskade bosätta sig- antingen där man bodde idag eller Kungsbacka centrum. Samhällsplaneringen runt omkring bostadsbeståndet är viktigt för seniorerna- hur man kan förflytta sig, hur långt man kan förflytta sig utan bil, hur tillgängligt apotek, vårdcentral, tandläkare, matvaruaffär etc är. Samhällsutformningen styr i hög grad var seniorerna kan tänka sig att bo.

Målet med dialogen är att bereda ett kunskapsunderlag till politikerna som ska uppdatera skriften "*Mål för bostadsbyggande*". Slutsatserna från dialogerna blev att det finns ett fortsatt stort intresse för trygghetsboende, men hur det intresset påverkas av att ett trygghetsboende etableras i kommunen gick inte att avlösa från dialogen. Deltagarna tryckte också på att *möjlighet till* gemenskap är positivt och eftersökt liksom en hög tillgänglighetsanpassning av framtida nybyggda likväl som ombygga boendeformer. Seniorbostäder lyftes fram i dialogerna som en bra boendeform, men det viktigaste är ändå att fler lägenheter byggs. Utifrån dialogerna kunde även ett intresse för boendeformer där man kan flytta inom boendeformen ju större vårdbehov man har skönjas. Detta är en boendeform som ännu inte finns i Kungsbacka, och knappt i Sverige, vilket gör det intressant att följa utvecklingen på området.

2. Bakgrund

Vård & Omsorg genomförde under hösten 2014 en invånarpanel på ämnet "framtidens äldreomsorg". Man ställde frågan till invånarna vilka förväntningar som fanns på framtidens äldreomsorg. I analysen av svaren framkom att många av kommentarerna berörde en framtida boendesituation. Respondenterna benämnde detta som ett "äldreboende", men av svaren gick att utläsa att det snarare rörde sig om ett boende innan man har ett stort och varaktigt kroppsligt eller psykiskt funktionshinder, vilket motsvarar ett äldreboende i Socialtjänstlagens bemärkelse.

Vård & Omsorg ansvarar för boendet när personen enligt Socialtjänstlagen är i behov av ett särskilt boende. För att vara i behov av ett särskilt boende ska personen ha en stor och varaktig kroppslig eller psykisk funktionsnedsättning.

Vård & Omsorg driver inga boenden där de boende inte har ett biståndsbeslut i enlighet med Socialtjänstlagen, utan detta lämnas till privata byggföretag att ombesörja. Kungsbacka kommun tar fram skriften "mål för bostadsbyggande" som beskriver var och hur Kungsbacka kommun vill att byggandet utvecklas i kommunen. I denna framhåller politikerna en önskan om att se trygghetsboenden byggas i kommunen. Är detta fortfarande relevant eller finns det andra typer av boenden som invånarna hellre skulle vilja se byggas i kommunen?

En frågeställning om framtidens boende för seniorer äger inte Vård & Omsorg ensam, den delas av den kommunala samhällsplaneringen, politiska viljor och inriktningar, privata byggföretag osv.

Syftet med dialogen är att ge ett inspel i debatten kring framtida boendeformer i Kungsbacka. Delsyftena är att;

- Ge ett inspel inför uppdateringen av "mål för bostadsbyggande".
- Skapa arenor där seniorer och bostadsföretag möts
- Bidra till att fler seniorer funderar över sin bostadssituation

Målet med dialogen är att ge politikerna ett underlag inför revideringen av "Mål för bostadsbyggande". Ska politikerna fortsätta driva på för fler trygghetsboenden, eller ska politikerna trycka på för något annan typ av boende?

3. Projektorganisation

Projektgruppen har bestått av projektledare Susanne Edgren, utvecklingsledare på Vård & Omsorg, Andreas Lundstedt, utvecklare på Kommunstyrelsens förvaltning och Marie Wikström, kommunikatör på Vård & Omsorg.

Styrgruppen har bestått av Marianne Kierkemann (M), ordförande i nämnden för Vård & Omsorg, Christian Haneson (L), vice ordförande i nämnden för Vård & Omsorg och Johan Tolinson (S), andre vice ordförande i nämnden för Vård & Omsorg.

Styrgruppens uppgift har varit att godkänna upplägget på dialogen samt medverka, lyssna av och svara på frågor av politisk karaktär. Projektgruppen planerade och genomförde dialogerna.

4. Förutsättningar för dialog

Enligt Kungsbacka kommuns policy för invånardialog finns tre grundpelare för en invånardialog;

- Invånardialogen ska vara på riktigt, dvs invånarna har möjlighet att påverka frågan
- Invånardialogen ska omfatta något viktigt, dvs vi genomför dialoger som är angelägna och ser kontinuerligt över inom vilka områden dialoger är önskvärda
- Kunna ge resultat, dvs vi återkopplar alltid resultatet av en dialog och berättar hur vi tänker arbeta vidare

När det gäller invånarnas möjlighet att påverka frågan behöver frågan vara i ett tidigt skede för att vara påverkbar. Ju närmare kärnverksamheten och den dagliga driften av verksamheten invånardialogen närmar sig, desto mindre påverkbar är den och desto mer styrd av lagar, förordningar och budget är den. Därför behöver frågor som tas upp för dialog vara i det skede där både politiker och tjänstemän kan påverkas och i sin tur påverka utvecklingen av ämnet för dialogen.

Invånardialogen ska omfatta något viktigt- detta torde vara självsanerande. En dialog som inte omfattar en fråga som allmänheten uppfattar som viktigt kommer inte att locka några deltagare.

Resultatet ska återkopplas- för en fråga som framtidens boende för seniorer är denna fråga viktig att poängtera. Resultatet av dialogen återförs deltagarna i form av en sammanfattande rapport från dialogerna, den återförs politikerna i form av information vid nämndsmöten och den sprids till de parter som är berörda av dess innehåll. Men ett praktiskt resultat av dialogen, att det byggs hus i enlighet med de önskemål och synpunkter som kommer fram i dialogen, kommer att dröja många år.

För frågan om framtida boende för seniorer bedömde projektgruppen att det fanns goda förutsättningar för dialog.

- Det fanns en fråga från politiker och tjänstemän hur man skulle hantera målen i "mål för bostadsbyggande" framöver
- Det fanns olika åsikter om hur man trodde att seniorer önskade bo, men inget svar
- Det fanns goda möjligheter att påverka politiker, tjänstemän och privata byggföretag
- Kommunen påverkar samhällsbyggnadsfrågan i stor utsträckning
- Befolkningsutvecklingen talar för att detta är en fråga som kommer att bli allt mer aktuell framöver

5. Definitioner

Det finns många olika typer av boenden med olika definitioner. Projektgruppen valde att välja ut tre olika existerande boendeformer, samt lägga till ett fritt alternativ där deltagarna själva kunde beskriva sitt drömboende.

Projektgruppen resonerade att det är lättare att tycka till om existerande former och utifrån det beskriva vad man tycker om/ inte tycker om, vad som är viktigt för en och vad som inte spelar stor roll, än att endast ställa frågan "hur vill du bo som senior?". Risken med helt öppna frågor är att deltagarna beskriver det de känner till, det vill säga det som finns i dagsläget.

De existerande boendeformer som beskrevs och diskuterades var kollektivhus, konceptboende/trygghetsboende och lägenhetsboende. Inom Vård & Omsorgs ansvarsområde återfinns även särskilda boenden samt äldrelägenheter. Dialogen har inte berört särskilda boenden, då nämnden för Vård & Omsorg har en modell för att utbyggnaden av särskilda boenden ska ligga i fas med befolkningsutveckling och efterfrågan på boendeplatser. Att diskutera utformningen av ett boende kan vara ett intressant ämne för en dialog, men detta ansågs mer intressant att genomföra i förhållande till en byggnation än utan koppling till ett faktiskt bygge. Utifrån invånarpanelen, som nämnts i kapitel två, ansåg projektgruppen att det fanns ett större intresse för att diskutera boende för seniorer än att diskutera särskilt boende. Äldrelägenheterna är vanliga lägenheter och ansågs inte heller vara relevanta att diskutera som ett enskilt objekt. Projektgruppen ansåg det mer intressant att diskutera huruvida lägenheter var intressanta att bo i utifrån ägandeform, struktur på grannskapet, närhet till service osv.

5.1 Särskilt boende/ Äldreboende

Ett särskilt boende, eller ett äldreboende, är ett boende som är biståndsbedömt enligt Socialtjänstlagen. Det innebär att en biståndshandläggare bedömer hur individens behov kan bli tillgodosedda och hur individen kan säkerställas en skälig levnadsnivå.

Ett särskilt boende är uppbyggt kring lägenheter för de boende, gemensamhetsutrymmen och personalutrymmen. I boendet ingår mat, service, omvårdnad och sjukvård.

5.2 Äldrelägenhet

Äldrelägenheterna är lägenheter som tidigare använts som lägenheter till särskilda boenden, men som på grund av t ex ligger särskilda från själva boendet inte längre anses vara lämpliga att använda som lägenheter för särskilda boenden.

Vård & Omsorg förfogar över 185 äldrelägenheter att förmedla till invånare som är över 70 år, samt uppfyller något av kriterierna upplevd ensamhet eller isolering, dålig eller olämplig boendemiljö, stort behov av bostadsanpassning i nuvarande bostad eller funktionshinder som varaktigt påverkar vardagen.

5.3 Seniorboende

Boendeformen seniorboende saknar en gemensam definition, men brukar generellt vara en boendeform med en åldersgräns, ofta runt 50-55 år. Det kan vara ett boende som liknar ett trygghetsboende (se definition nedan), men det kan också vara lägenheter med hög tillgänglighet utan gemensamhetslokal.

5.4 Kollektivhus

Ett kollektivhus är uppbyggt som ett vanligt hyreshus med fullt utrustade lägenheter. Utöver det finns en gemensamhetslokal, ofta i form av ett kök. Kollektivhuset styrs av de personer som bor i det

och de boende bestämmer gemensamt hur de vill att kollektivhuset ska fungera. Det är vanligt att man t ex lagar mat tillsammans, har en trädgårdsgrupp eller liknande.

5.5 Lägenhetsboende

Lägenhetsboende är kanske den vanligaste boendeformen i samhället. Man kan hyra eller köpa sin lägenhet, lägenheten kan vara stor eller liten, på markplan, med eller utan hiss, allt utifrån individens egen preferens.

5.6 Konceptboende

Konceptboende fungerar som ett paraplybegrepp för alla boenden som omfattar gemensamhetsboende och inkluderar någon typ av service. Det är den typen av boende som är mest lik ett "äldreboende light". Kostnadsnivån på konceptboenden blir ofta, men inte alltid, högre än i en vanlig lägenhet eftersom du även betalar för servicen samt del av gemensamhetsutrymmena. Vi har låtit trygghetsboende ingå i gruppen "konceptboende".

5.6.1 Trygghetsboende

Trygghetsboende är en boendeform för äldre som är för friska för särskilt boende men som vill ha mer trygghet och social samvaro än vad de kan få i sitt nuvarande hem. Det krävs inget biståndsbeslut för att bo i trygghetsboende. Du hyr eller köper din bostad på eget initiativ. I Kungsbacka bygger Eksta ett trygghetsboende i Kolla Parkstad, vilket kommer att bli kommunens första trygghetsboende. Ett trygghetsboende utmärks av att det ska finnas en gemensamhetslokal, en receptionist/ bovärd och de boende ska vara över 70 år.

6. Förberedelser

För att sprida invånardialogen till medborgarna gavs information till pensionärsorganisationerna dels i maj och dels efter sommaren. Flyers trycktes upp och distribuerades till pensionärsorganisationerna samt las ut på biblioteket, medborgarkontoret, vårdcentraler etc. Även träffpunkterna fick information och flyers samt affischer att kunna sätta upp. Affischer sattes också upp runt om i kommunen, på platser som samlar många människor såsom i mataffärer, på lokala torg, på bibliotek, vårdcentraler osv.

Målgruppen för dialogen var personer som identifierade sig själva som varande eller blivande seniorer och som ville diskutera boendefrågan. När det är dags att flytta och när ett boende inte längre är anpassat för en är högst individuellt och kan lika gärna uppstå innan 65 års ålder såväl som efter att en person fyllt 90 år.

Annonsering skedde i dagspressen (GP, Norra Halland och KungsbackaPosten). En annons lades upp på Facebook, och fick större spridning än vad projektgruppen trodde att den skulle ge. Annonsen låg ute mellan 25/9 – 6/10 och spreds till personer från 40 år bosatta i Kungsbacka, Göteborg och Varberg. Annonsen nådde 46 649 personer, vilket innebär att 46 649 personer fick upp den i sitt "flöde". Annonsen gillades av 107 personer och delades 12 gånger samt gav 13 kommentarer. En hemsida skapades på kungsbacka.se som gav mer information om invånardialogen. Denna besöktes av 884 individer mellan tidsperioden 21/9 till 2/11 2015.

Hur vill du bo när du blir senior?

Välkommen till
Invånardialog
Tema boende

Vi är nyfikna på vad som gör ett boende för seniorer attraktivt? Vill du bo själv eller tillsammans med andra? Vilken typ av service vill du ha nära dig?

Kom och diskutera med oss!

Dialogen hålls på tre ställen i Kungsbacka:

- 12 oktober i centrum
- 19 oktober i Särö
- 22 oktober i Åsa

Vi bjuder på kaffe!

Anmälan

- telefon: 0300-83 45 27
- e-post: vard.omsorg@kungsbacka.se

Mer information om invånardialogen:
www.kungsbacka.se/framtida-boende-senior

Vård & Omsorg
Kungsbacka kommun • 434 81 Kungsbacka • 0300-83 40 00
info@kungsbacka.se • www.kungsbacka.se

Kungsbacka

Bild. Annonsen som las in i tidningarna

Inför själva dialogerna tog projektgruppen fram ett "bordsunderlägg" i A3-format som gav information om boendalternativet och som deltagarna kunde titta på under samtalets gång. Tanken var att ge en visuell bild av hur boendet kunde te sig genom att förmedla en känsla av boendalternativet, samt att ge en sammanfattning i text av boendalternativet. Det gavs också möjligheter att anteckna på bordsunderlägget. Deltagarna skulle, under samtalets gång, kunna titta ner på bordet och påminna sig om vad som var utmärkande för respektive boendetyp.

7. Genomförande

Invånardialogen genomfördes på tre platser i kommunen.

I Centrum, Kommunfullmäktigesalen i Stadshuset, den 12/10 klockan 17:30-19:30.

I Norr, matsalen i Särö skola, den 19/10 klockan 16:30-18:30

I Söder, Löftadalens folkhögskola, den 22/10 klockan 16:30-18:30

Den form som valdes för dialogen var cafédialog för att kunna få fram så många synpunkter som möjligt. Projektgruppen bedömde att de viktigaste synpunkterna skulle komma fram just i dialog kring ämnet, och därav var det viktigt för projektgruppen att skapa goda möjligheter för alla deltagare att kunna komma till tals.

Till dialogen i Centrum kom cirka 65 personer, till dialogen i Särö kom cirka 40 personer och till dialogen i Åsa kom cirka 45 personer. Deltagarna hade ombetts att anmäla sig för att planera den fysiska miljön och kunna beställa fika. En av dialogerna lades mellan 17:30-19:30 för att möjliggöra för personer som förvärvsarbetar att kunna delta. De två andra dialogerna gick av stapeln mellan 16:30-18:30. Det var dock få som deltog vid dialogen mellan 17:30-19:30 som tillhörde en yngre målgrupp.

Dialogen inleddes med att företrädare för Vård & Omsorg, dels en tjänsteman och dels den ansvarige politikern, hälsade deltagarna välkomna och introducerade ämnet. Därefter hade bostadsbolag bjudits in för att kunna inspirera deltagarna och berätta mer om vad som är på gång på marknaden. Eksta, Bovieran, Seniorgården och NCC deltog vid träffarna. Bovieran deltog vid alla tre dialogerna och Eksta, Seniorgården och NCC vid varsin av de övriga dialogerna.

Dialogens fysiska form utgick därefter från fyra bord, där varje bord representerade en av boendeformerna konceptboende, lägenhetsboende, kollektivhus och fritt val. Vid varje bord fanns en samtalsledare som introducerade deltagarna till det aktuella boendebudet och som ledde samtalet samt tog anteckningar. Deltagarna samtalande 20 minuter vid varje bord och ombads därefter att lämna en kommentar om vad som gör ett boende så pass attraktivt att de skulle vilja flytta dit, samt sätta en plupp på en karta som representerade var deltagarna önskade bo som seniorer. Deltagarna uppmanades också lämna en mailadress eller en fysisk adress för att få slutrapporten från invånardialogen hem till sig.

Fullt hus på invånardialogen i Centrum, Kommunfullmäktigesalen, 12/10

8. Resultat

Projektgruppen hade identifierat områden som skiljde boendeformerna åt;

- *Servicenivå* (vill deltagarna ha inkluderat någonting i boendet och i så fall vad?)
- *Grannar* (vilken typ av område vill deltagarna bo i? Vill man bo med personer i samma ålder eller i ett blandat grannskap?)
- *Gemensamt/ självständigt* (hur ser deltagarna på begreppen gemensamt och självständigt- är man villig att låta en del av den privata ytan minskas till förmån för den gemensamma ytan? Söker deltagarna gemenskap med hjälp av en framtida boendeform?)
- *Upplåtelseform* (hur tänker deltagarna kring upplåtelseformerna hyresrätt, bostadsrätt eller ägarlägenheter?)

I många av grupperna nämns framförallt två saker

- Jag vill bara flytta en gång

"Vill bara flytta en gång och sedan kunna bo kvar till slutet"

Från diskussion vid bordet "konceptboende", dialogen i Norr den 19/10

- Jag söker gemenskap

"Man söker gemenskap"

Från diskussion vid bordet "kollektivboende", dialogen i Söder den 22/10

Samtal pågår vid bordet för kollektivhus vid dialogen i Söder.

8.1 Servicenivå

8.1.1 Introduktion

Servicenivån lyftes i förhållande till vilka tjänster deltagarna skulle vilja ha kopplat till boendet. I en lägenhet i det ordinarie bostadsbeståndet finns ingen service kopplad till boendeformen, i ett kollektivhus finns de tjänster som kollektivet bestämmer sig för (men i grunden ingår inga tjänster) och i ett konceptboende ingår servicenivå i olika grad.

8.1.2 Resultat från dialogerna

Deltagarna framförde önskemål om att all typ av yttre underhåll skulle vara en service som ingick i boendet- såsom snöskottning, fönsterputs, gräsklippning, övrigt trädgårdsarbete eller målning.

"Ett lätt boende med så mycket guldkant som möjligt"

Från diskussion vid bordet "fritt val", dialogen i Söder den 22/10

Övrig service såsom till exempel städning, inköp eller gemensamma aktiviteter anordnade av en värdinna diskuterades i mer begränsad omfattning, men möjligheten att köpa till tjänster togs upp vid flera dialoger.

"Söker privata lösningar på sina problem ex springpojkar som kommer hem med maten, beställa mat och fönsterputs"

Från diskussion vid bordet "fritt val", dialogen i Norr den 19/10

"Köpa mattjänst från restaurang, inte roligt att äta själv eller laga till sig själv"

Från diskussion vid bordet "konceptboende", dialogen i Norr den 19/10

Vid borden för "kollektivhus" diskuterades servicenivåer och gemensamma sysslor. Deltagarna lyfte både att det kunde finnas ett intresse för att ha ansvar för gemensamma sysslor, men också en oro för vad som skulle hända när man, på grund av ålder, inte längre kunde bidra till de gemensamma sysslorna? Överlag fanns en skepsis till att bo i kollektivhus.

"Kollektivboende med köpta tjänster verkar som en bra idé"

Från diskussion vid bordet "kollektivboende", dialogen i Norr den 19/10

"Att behöva utföra och delta i möten, städa gemensamhetsutrymmen, matlagning. Det ska vara bekvämt att bo när man blir äldre."

Från diskussion vid bordet "kollektivboende", dialogen i Centrum den 12/10

"Det kräver en nivå av engagemang som de flesta kände att de inte hade som äldre"

Från diskussion vid bordet "kollektivboende", dialogen i Centrum den 12/10

8.2 Gemensamt/ självständigt

8.2.1 Introduktion

Under rubriken gemensamt/ självständigt avhandlades hur mycket gemenskap deltagarna sökte. Utifrån invånardialogen fanns starka önskemål om en typ av "äldreboende light", där respondenterna sökte gemenskap med andra seniorer. I en lägenhet i det ordinarie bostadsbeståndet finns ingen inbyggd gemenskap kopplad till boendeformen. Både kollektivhus och konceptboende är uppbyggda kring att möjliggöra gemenskap, och från projektgruppen fanns en nyfikenhet på hur gemensamt man egentligen önskade bo. Var det med så hög grad av gemenskap att man önskade dela upplägg och styrning av huset, eller var det snarare med ytor som möjliggör gemenskap utan att ta ansvar för huset?

8.2.2 Resultat från dialogerna

Oavsett vilken fysisk plats som dialogen genomfördes på, eller vilken boendeform som diskuterades på dialogerna, framfördes att man sökte gemenskap i ett framtida boende. Däremot framhölls att gemenskapen kunde se väldigt olika ut. Enstaka individer tyckte att kollektivhus kunde vara ett attraktivt alternativ, men de flesta gav uttryck för att kollektivhus var en boendeform som man inte tänkt på sedan 70-talet.

"Att få bestämma själv är viktigare än gemenskapen i kollektivet"

Från diskussion vid bordet "kollektivboende", dialogen i Söder den 22/10

"Gemenskap kan uppnås på andra sätt"

Från diskussion vid bordet "kollektivboende", dialogen i Söder den 22/10

"Det som inte är attraktivt är att det finns krav kopplat på gemenskapen"

Från diskussion vid bordet "kollektivboende", dialogen i Söder den 22/10

"Man vill gärna ha gemenskap, men på sina egna villkor"

Från diskussion vid bordet "kollektivboende", dialogen i Norr den 19/10

För specifikt diskussionen kring kollektivhus var gemenskapen dubbeltydig. Å ena sidan uppskattas gemenskapen, möjligheten att hjälpas åt, att kunna dela på bilpooler, handling etc. Å andra sidan skrämmer det som deltagarna upplevde som en "påtvingad" gemenskap. Vad händer när jag inte längre kan bidra? Vad händer om jag inte vill vara del av gemenskapen?

Det fördes också en diskussion kring hur engagerad man önskade vara i sitt boende, att man saknade energi för att vara så delaktig i att forma och skapa sitt boende och att det krävs en nivå av engagemang som deltagarna inte upplevde att de hade som äldre.

Det fanns också individer som gav uttryck för att gemenskapen inte var det främsta man sökte i ett framtida boende:

"Positivt att man slipper kollektiva aktiviteter"

Från diskussion vid bordet "lägenhetsboende", dialogen i Norr den 19/10

"Mån om sitt privata liv- att kunna stänga om sig"

Från diskussion vid bordet "konceptboende", dialogen i Norr den 19/10

Flertalet poängterade vikten av att kunna välja när man ville umgås och när man inte ville det, och förde fram fördelarna med att det fanns gemensamhetsytor, men att den egna lägenheten var det primära.

"Små billiga lägenheter där vi kan klara oss själva"

Från diskussion vid bordet "lägenhetsboende", dialogen i Centrum den 12/10

Åldrandet fördes fram som en faktor för gemenskapen- å ena sidan såg deltagarna det som positivt att bo tillsammans med andra i samma livssituation, det kunde ge förutsättningar för gemenskap, men å andra sidan såg deltagarna också en risk i att alla skulle bli äldre och sjukare på samma gång.

8.3 Grannar

8.3.1 Introduktion

Med området grannar ville vi undersöka om det fanns önskemål kring grannskapet. Vill seniorer bo med andra seniorer eller önskar man den blandade bebyggelsen med grannar i alla åldrar? Om seniorer söker gemenskap, trycker man då också på att man vill bo med andra seniorer?

8.3.2 Resultat från dialogerna

Det framfördes både åsikten att man önskade bo med blandade åldrar, såväl som att man var trött på ungdomar, cyklar och barn. Merparten av åsikterna som gällde grannskapet var dock att man ville bo med blandade åldrar.

"Vill bo i hyresrätt i samhället, inte i något anpassat där det bara finns äldre"
Från diskussion vid bordet "fritt val", dialogen i Centrum den 12/10

"Det händer inte så mycket i segregerade områden- vill ha yngre omkring sig"
Från diskussion vid bordet "fritt val", dialogen i Centrum den 12/10

I förhållandet till grannskapet tas också upp att man gärna ser möjligheten till socialt nätverk är betydelsefull, att man vill känna trygghet, bo i ett lugnt område och gärna delta i granssamverkan.

"Vill gärna bo med blandade åldrar, om alla är gamla som flyttar in så blir alla jättegamla och skröpliga samtidigt"
Från diskussion vid bordet "lägenhetsboende", dialogen i Centrum den 12/10

"Kan bo kvar i sitt boende tack vare granssamverkan, trygghet."
Från diskussion vid bordet "fritt val", dialogen i Centrum den 12/10

8.4 Upplåtelseform och kostnader

8.4.1 Introduktion

Kungsbacka kommun har en utbredd villabebyggelse, och många seniorer bor idag i villor. I ett framtida scenario skulle villan kunna vara svår att underhålla, och inte en lämplig boendemiljö med hänsyn tagen till funktionsnedsättningar kopplade till åldrandet. Men om man ska lämna en villa och flytta någon annanstans- vad önskar man då?

8.4.2 Resultat från dialogerna

Det är tydligt att både hyresrätter och bostadsrätter efterfrågas, men att det viktigaste är kostnaden för boendet. Det lyfts en oro för att månadskostnaden kan bli än högre efter boendebytet än vad man hade innan man byter boende. På samma tema framförs också åsikter att man tycker att det borde byggas fler bostäder i kommunal regi, och att kommunen är alldeles för saktfärdig i boendeprocesserna.

Det framkom vid flera bord att deltagarna såg kostnaderna för att byta boende som det främsta hindret för att genomföra en flytt. Flera deltagare framförde att de inte såg vitsen av att flytta från en villa med låga driftskostnader till en mindre lägenhet med högre hyra.

"Risken är stor att man inte får ut så mycket för sin villa för att köpa bostadsrätt"
Från diskussion vid bordet "Lägenhetsboende", dialogen i Söder den 22/10

"Det verkar vara ett dyrt boende, har man inte råd med"
Från diskussion vid bordet "Konceptboende", dialogen i Söder den 22/10

"Får inte kosta mer än huset"
Från diskussion vid bordet "Lägenhetsboende", dialogen i Norr den 19/10

"Vill ha pengar över och göra en massa saker. Känns då att man blir fast i lägenheten. Bättre att bo kvar där jag trivs i mitt hus."
Från diskussion vid bordet "Lägenhetsboende", dialogen i Centrum den 12/10

"Det är strukturellt fel om äldre ska behöva bidrag för att ha råd att bo"
Från diskussion vid bordet "Kollektivboende", dialogen i Centrum den 12/10

"Flytt upplevdes helt och hållet som en ekonomisk fråga."

Från diskussion vid bordet "Kollektivboende", dialogen i Centrum den 12/10

"Vissa vill "bli av med" sitt ägande och sätta sprätt på pengarna"

Från diskussion vid bordet "kollektivboende", dialogen i Söder den 22/10

"Billig hyresrätt"

Från diskussion vid bordet "lägenhetsboende", dialogen i Centrum den 12/10

"Priset är viktigt, både i form av hyra och insats"

Från diskussion vid bordet "lägenhetsboende", dialogen i Söder den 22/10

"Kommunen ska bygga för de har inget vinstintresse"

Från diskussion vid bordet "lägenhetsboende", dialogen i Norr den 19/10

"Bo bekvämt till rimlig kostnad"

Från diskussion vid bordet "Fritt val", dialogen i Centrum den 12/10

"Om det är dyrt när man är två, ställs man inför ekonomisk panik om man av någon anledning skulle bli ensam"

Från diskussion vid bordet "Kollektivboende", dialogen i Centrum den 12/10

"Nyproduktion för dyrt"

Från diskussion vid bordet "lägenhetsboende", dialogen i Centrum den 12/10

"Ju mer man önskar ju mer får man betala"

Från diskussion vid bordet "fritt val", dialogen i Söder den 22/10

"Kostnad som pensionen klarar av"

Från diskussion vid bordet "fritt val", dialogen i Söder den 22/10

8.5 Övrigt

8.5.1 Flytten

Flera kommentarer berör att deltagarna bara vill flytta en gång.

"Om man blir sämre bör det finnas en anslutning till något att flytta till. Om man blir lite sämre kunna få lite mer hjälp."

Från diskussion vid bordet "fritt val", dialogen i Centrum den 12/10

"Bara flytta en gång, ska finnas det i huset som man behöver när man blir äldre"

Från diskussion vid bordet "fritt val", dialogen i Centrum den 12/10

"Man vill inte flytta två gånger. Inte flytta från nuvarande boendet till ett anpassat boende för att sedan tvingas flytta till ett särskilt boende"

Från diskussion vid bordet "Konceptboende", dialogen i Centrum den 12/10

Det här är intressant utifrån att det finns företag som börjar närma sig det konceptet. I USA finns flera företag som driver liknande koncept. Under parollen "Retirement should feel like you're on a permanent vacation" driver t ex företaget Leisure Care boende i kategorierna "independent living", "assisted living" och "memory care". Silver Life är ett svenskt företag som är i startgrupparna med att erbjuda boende i kategorierna "friska och aktiva", "i behov av stöd och omsorg" samt "dygnetruntomsg". I de två sista kategorierna driver Silver Life hemtjänsten och boendet, men det är biståndsbedömt från kommunen. Tanken med dessa och liknande koncept är att senioren ska kunna flytta mellan olika boendeformer utan att behöva lämna sina vänner och invanda miljöer. Övergångarna ska underlättas

av att man redan känner personalen och att man, i den mån det är möjligt, kan röra sig fritt i omgivningarna.

Det här kan vara en ny typ av boendeform som skulle kunna bli aktuell även i Kungsbacka.

8.5.2 Självboendet

Kring själva boendet eller lägenheten finns många önskemål. Allt från att den ska vara välisolerad, till att det ska finnas gott om plats för källsortering, som deltagarna tror kommer att öka. Tillgång till gäst/övernattningslägenhet nämns vid flera av borden, framförallt då konceptboende diskuteras, men också i diskussionen kring lägenhetsboende.

Vissa framhåller fördelarna med att bo på markplan, andra med att bo längre upp i huset och ha tillgång till balkong.

Man vill kunna bo kvar tills man dör, och det ska vara ett boende man kan åldras i. Detta ställer krav på utformningen av boendet.

"Kunna bo kvar med avancerad hemsjukvård"

Från diskussion vid bordet "Fritt val", dialogen i Söder den 22/10

"Handikappanpassat från början med breda dörrar, inga trösklar, inga badkar, hiss"

Från diskussion vid bordet "Lägenhetsboende", dialogen i Centrum den 12/10

"Viktigt att hushållsmaskiner/apparater är anpassade för äldre; enkla knappar, taktila knappar som möjliggör självständighet även med nedsatt syn"

Från diskussion vid bordet "Lägenhetsboende", dialogen i Centrum den 12/10

Storleken diskuteras också och där storleken nämns är det framförallt 1:or-3:or, och storlek i kvadratmeteromfattning på 80-90 kvm. Detta bör dock ställas i kontrast till den diskussion som förts angående kostnaderna för boendet, där en oro för att kostnaden ska bli högre än vad individen klarar av eller hur lust med att betala speglar innehållet.

"Storlek på lägenheterna typ 80-90 kvm"

Från diskussion vid bordet "Lägenhetsboende", dialogen i Söder den 22/10

"Små lägenheter är en fördel"

Från diskussion vid bordet "Konceptboende", dialogen i Centrum den 12/10

"Det krävs en viss storlek på lägenheten för att kunna bo kvar med handikappanpassning, lyftsäng och liftar"

Från diskussion vid bordet "Lägenhetsboende", dialogen i Söder den 22/10

8.5.3 Utbud (eller bristen därpå)

"Vi är olika och har olika tankar. Valmöjligheter."

Från diskussion vid bordet "Fritt val", dialogen i Centrum den 12/10

Ovanstående citat beskriver väl den anda som genomsyrade alla dialogerna. Gruppen seniorer är, likt alla andra grupper i samhället, en samling av individer som har olika förutsättningar, drömmar och tankar.

"Det allmänna utbudet av lägenheter är för litet i kommunen"

Från diskussion vid bordet "Kollektivboende", dialogen i Centrum den 12/10

"Det är dåligt med valmöjligheter för boende i kommunen"

Från diskussion vid bordet "Kollektivboende", dialogen i Centrum den 12/10

Det förs också fram att man önskar att kommunen skulle bygga och driva boenden.

"Varför bygger inte kommunen konceptboende?"

Från diskussion vid bordet "Konceptboende", dialogen i Centrum den 12/10

"Markreserv, politikerna ska inte vara i händerna på byggarna. T ex Bovieran vill bygga med det finns ingen mark"

Från diskussion vid bordet "Fritt val", dialogen i Centrum den 12/10

I många fall då det nämns att kommunen bör bygga, upplåta mark eller driva boenden görs detta i en kontext där man menar att när kommunen står bakom görs detta utan vinstintresse och då finns möjligheten till en lägre kostnad.

8.6 Synpunkter från biståndshandläggarna

Innan dialogen genomfördes framförde biståndshandläggarna att de mötte många med synpunkter på sin boendesituation, men som av olika anledningar inte skulle vilja eller kunna göra sina röster hörda i en invånardialog. Biståndshandläggarna har därför lämnat in följande punkter för att ge en röst även åt dessa personer.

- Vill kunna bo med sina husdjur
- Viktigt var boendet ligger någonstans
- Vill få hjälp med trädgårdsarbete eller slippa ha det
- Undvika trappor
- Bo mer centralt
- Slippa hus
- Ha närhet till affärer
- Många vet att det skall byggas nya säbo eller nya boenden som de tänker bo i

Med undantag för husdjuren är dessa samma typer av kommentarer och områden som berörs i alla dialogerna.

9. Läget, läget, läget

Läget tycker de flesta är väldigt viktigt, däremot finns ingen enig syn på vad läget skulle vara. Det de flesta kommentarerna berör är att det måste vara nära till service såsom affär, vårdcentral, tandläkare, busshållplats etc. Därefter går åsikterna isär- vissa framhåller att man inte vill flytta långt, utan kunna bo kvar i områden man redan känner till. Andra trycker på att man vill flytta in till en centrumkärna där man har nära till serviceutbudet.

"Så länge jag kan röra mig spelar det ingen roll om det inte är jättecentralt, men sedan är det kört"
Från diskussion vid bordet "Lägenhetsboende", dialogen i Centrum den 12/10

"Vissa vill bo i stan, andra i naturen, behövs alternativ"
Från diskussion vid bordet "Fritt val", dialogen i Centrum den 12/10

Deltagarna ombads att sätta pluppar på en karta över Kungsbacka kommun för att beskriva var någonstans med tänkte sig ett framtida boende. Vid varje dialog hängdes två kartor upp för att minska risken för köer och öka motivationen att sätta en plupp.

Deltagare vid dialogen i Centrum, Kommunfullmäktigesalen navigerar rätt på kartan.

9.1 Centrumdialogen

Karta 1. Centrumdialogen 12/10

Karta 2. Centrumdialogen 12/10

Detaljbild centrum, karta 1. Centrum 12/10

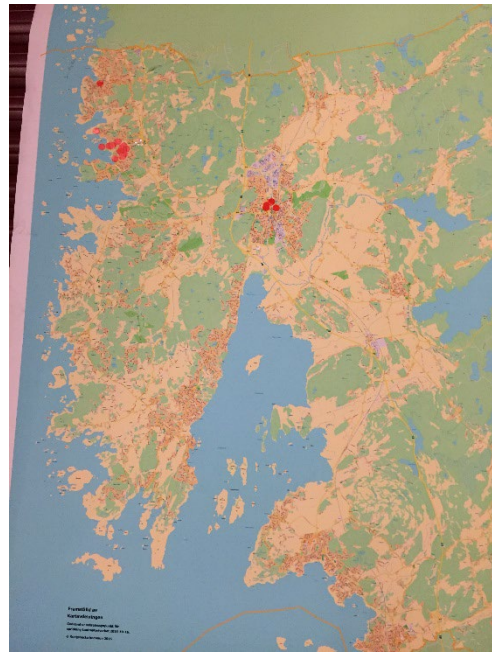

Detaljbild centrum från karta 2. Centrum 12/10

9.2 Dialogen i Norr, Särö skola

Karta 1. Dialogen i Norr, Särö skola 19/10

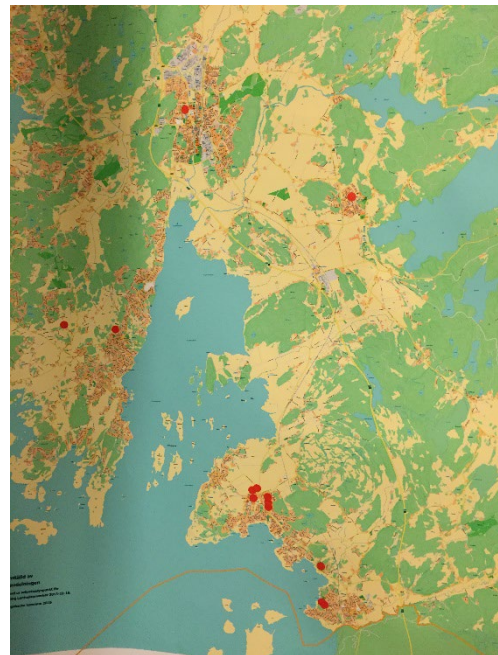

Karta 2. Dialogen i Norr, Särö skola 19/10

9.3 Dialogen i Söder, Löftadalens folkhögskola

Karta 1. Dialogen i Söder

Karta 2. Dialogen i Söder

När man studerar kartorna framträder två bilder - antingen önskar deltagarna bo kvar på den ort där dialogen hölls, eller så önskar man bo i Kungsbacka centrum. Projektgruppen valde dessa tre geografiska placeringar för dialogen för att kunna komma till invånarna istället för tvärtom och för att kunna täcka in en stor del av kommunen. Om en av dialogerna hållits i t ex Onsala är det möjligt att

resultatet från kartorna skulle ha sett annorlunda ut. Av kartorna att döma kom en del Onsalabor till dialogen i Kungsbacka centrum.

10. Det viktigaste för individen

Deltagarna vid dialogerna ombads att skriva ner vad som, av allt man pratat om under kvällen, var viktigast för dem i en framtida boendesituation. Deltagarna fick en lapp med frågan "vad gör ett boende så pass attraktivt att du skulle vilja flytta dit?"

Totalt fick förvaltningen in 85 kommentarer från dialogerna. Kommentarer kategoriserades enligt områdena nedan. Samma kommentar kan innehålla fler än en kategori, därav summerar kategorierna till ett högre antal än det antal kommentarer som kom in totalt.

Radetiketter	Summa av antal
Själva boendet	44
Närhet till service	40
Läget	35
Kostnaden	31
Upplåtelseform	21
Boendeform	20
Gemenskap	17
Grannar	10
En flytt	2
Totalsumma	220

Mest omnämnt blev synpunkter på **själva boendet**; det handlar om både utformning och innehåll i bostaden/ boendet.

"Enplanshus med uteplats (litet grönområde) inne handikappanpassat med bra dörröppning för rullstol, inga trösklar, badrum rymligt med dusch som man kommer in i med rullstol, tvättställ och skåp i lämplig höjd. Fönster lättöppnade."

Inlämnad synpunkt från Centrumdialogen

"Jag tycker att trygghetsboende verkar perfekt när man är äldre. En egen lägenhet med tillgång till gemenskaphetsrum och aktiveringsrum. Övernattningslägenhet för besökande. Tillfälle till gemenskap med andra boende."

Inlämnad synpunkt från dialogen i Söder

"Gärna lägenhet i markplan (ev 1:a våning med hiss). Helst 3 rok ca 75-80 kvm, konceptboende verkar intressant eller 55+-boende"

Inlämnad synpunkt från dialogen i Norr

I kommentarerna kring själva boendet ställs tillgänglighetskrav på att boendet har hiss. Vissa föredrar markplan, andra balkong. Vissa vill ha en mindre lägenhet, andra nämner 3:or runt 70-90 kvm som idealiskt. Många av kommentarer tar upp samma sak; möjligheten till gemensamhetslokal och övernattningslägenhet.

Närhet till service kan sammanfattas som närhet till kommunikationer/busshållplats, och som närhet till serviceutbud i form av affärer, vårdcentral och tandläkare. Detta vill förvaltningen gärna skicka vidare till samhällsplanering, då de planerar stadsdelar och framtida byggnationer. Även till Västtrafik, som kollektivtrafikplanerare, skickas denna rapport för kännedom.

Läget tas också upp bland många av deltagarna som det viktigaste för att de skulle välja att flytta. Precis som syntes tydligt från både kartbilderna och som framfördes under dialogerna, beskriver deltagarna att de önskar bo kvar på samma ort, eller i närområdet till orten dialogen hålls på. Antingen

det eller så önskar de flytta till centrala delarna av Kungsbacka. Från bordsdialogerna framkom att närområdet till det nuvarande boendet ingav trygghet med väl kända miljöer, där fanns en social sammanhållning med familj, vänner och grannar och det var en plats man trivdes väl på.

I dialogerna runt borden framfördes flera av deltagarna att de inte vill flytta mer än en gång, men när deltagarna beskrev det som var viktigast för dem var det endast två kommentarer som fokuserade på antalet flyttar;

"Man ska kunna bo kvar livet ut."

Inlämnad synpunkt från dialogen i Norr

*"För att flytta relativt tidigt till ett boende, där jag vill leva och bo tills jag trillar av pinnen är; en "lägenhet" i radhus, kedjehus med egen "liten" privat del och många bra "gemensamma" utrymmen. Ex hobbylokaler, föreläsningssal, matsal, trädgårdsdel att odla i. Växthus. Roliga aktiviteter! Bilpool. **Hyra** min lägenhet! Göra roliga saker för pengarna, inte äga och återinvestera i boende. **Åldras** här i min lägenhet- köpa min vård vid behov! Inte flytta när jag blir gammal och förvirrad."*

Inlämnad synpunkt från dialogen i Söder

Dock är det många av kommentarerna kring själva boendet som fokuserar på det som kan ge möjligheten att bo kvar; hiss, handikappanpassning osv. Att endast två kommentarer fokuserar på antalet flyttar är troligtvis inte ett utfall av att frågan i slutändan inte var så viktigt för individerna utan snarare att deltagarna i sina kommentarer fokuserat på vad som ger möjligheten att bo kvar.

Projektgruppen var nyfiken på om deltagarna vid de olika dialogerna skulle framhålla olika saker baserat på ortens struktur. Skulle man i norr och söder prata mer om behovet av lägenheter än i centrum, där utbudet av just lägenheter är större?

Dialog	Antal kommentarer	Dialog	Antal kommentarer	Dialog	Antal kommentarer
Centrum	38	Norr	23	Söder	24
Själva boendet	17	Läget	16	Själva boendet	13
Kostnaden	17	Närhet till service	15	Närhet till service	13
Närhet till service	12	Själva boendet	14	Läget	8
Läget	11	Upplåtelseform	9	Boendeform	8
Gemenskap	8	Grannar	7	Gemenskap	7
Boendeform	8	Kostnaden	7	Upplåtelseform	7
Upplåtelseform	5	Boendeform	4	Kostnaden	7
Grannar	1	Gemenskap	2	Grannar	2
		En flytt	1	En flytt	1

Antal kommentarer anger hur många kommentarer som kom in totalt vid varje dialogtillfälle. I kommentarerna kan flera områden ha berörts, därav summerar områdena som berörs av kommentarer högre än det totala antalet kommentarer.

Resultatet från kommentarerna är mycket likartat. Vid alla dialoger berör kommentarerna framförallt utformningen och kraven på själva boendet, närheten till servicefunktioner och läget på bostaden. Den enda skillnaden är att i Centrumdialogerna framfördes kostnaden på lägenheten i högre utsträckning än i de andra dialogerna, i övrigt är det samma områden som förs fram. Dessa kategorier skulle troligtvis stått långt upp på listan för vilken kategori människor som helst som skulle flytta, vare sig det handlar om barnfamiljer, studenter eller dem som säljer sin villa. Det är också intressant att notera att läget på bostaden framförs oftare, jämfört med övriga kategorier, i Norr och i Söder, än vad det

framförs i Centrum. Detta till trots visade kartorna att deltagarna antingen önskade bo kvar på den ort eller i det område de kom ifrån/ bodde idag alternativt bo i centrala Kungsbacka.

11. Kostnader för invånardialogen

Den främsta kostnaden för dialogerna är kostnad för nedlagd arbetstid. Vid själva dialogerna deltog 9 personer * 3 timmar för varje dialog * 3 dialoger.

Nedlagd arbetstid	Timmar	Å-pris	Total kostnad
Trycksaker och reklammaterial			61 300
Annonsering			12 800
Lokalbokning och fika			5 000
Förberedelser	120	400	48 000
Själva dialogerna	81	400	32 400
Efterarbete	60	400	24 000
Total kostnad	261		183 500

12. Slutsatser

Efter att ha lyssnat in dialogerna och det seniorerna själva trycker på är viktigast kan resultatet från invånardialogen sammanfattas i en mening: *det viktigaste är att det byggs*. Deltagarna i dialogerna eftersökte olika boendeformer, olika storlek på boendeformen, det fanns olika stort intresse för att koppla olika typer av service till boendeformen, man önskade bo på olika ställen. När det byggs framhöll också deltagarna att det var viktigt att tänka till utifrån seniorernas livssituation. Gör det enkelt att kunna bo kvar länge i sin bostad, och tillgänglighetsanpassa så långt det är möjligt redan från början. Tänk också runt boendet, hur förflyttar man sig, hur långt kan man förflytta sig utan bil, hur tillgängligt apotek, vårdcentral, tandläkare, matvaruaffär etc är.

Oavsett vilken plats dialogerna hölls på blev resultatet av dialogen ungefär detsamma. Detta är en viktig slutsats, att det inte finns några egentliga skillnader mellan kommundelarna vad gäller önskemål och tankegångar inför ett boende som senior. Istället kan man snarare säga att resultatet skiljer sig lika mycket åt på alla orter som dialogen genomförts på.

En annan slutsats från dialogerna är den oro över boendekostnaden som framkom vid flera dialoger. Det är av stor vikt att även kunna erbjuda lägenheter till en lägre kostnad. Det är inte alla seniorer som är resursstarka, speciellt inte ensamstående. Men det är också relevant att fundera på hur billig en nybyggd etta egentligen kan bli? Om ettan skalas av tillräckligt för att få ner kostnaden- är den då fortfarande attraktiv att bo i? Kostnaden fördes också fram i förhållande till konceptboendet, där flera framhöll att även om konceptet kunde vara intressant var det en diskussionsfråga om deltagarna var villiga att betala för den service man önskar ska ingå.

När deltagarna rankade det som var viktigast för dem framhölls både möjlighet till gemenskap, samt utformningen av själva boendet för att ha möjlighet att trivas och kunna bo kvar. Det fanns ett uttalat önskemål om att slippa flytta flera gånger, utan att ha möjlighet att bo kvar i samma boende och koppla på vård och omsorg, eller att kunna flytta inom området för att få högre service. Det är en boendeform som idag inte finns i Kungsbacka, men som precis har börjat växa fram i Sverige.

Inställningen till grannarna kan man ana hänger ihop med önskemålet om gemenskap, många framhöll ett grannskap i blandade åldrar som positivt, samtidigt som deltagarna också framhöll boendet som en möjlighet till gemenskap. Genom sitt boende sökte deltagarna gemenskap. Kanske är då mindre bestånd av seniorbostäder insprängda i "vanliga" bostadskvarter en mix som skulle locka deltagarna?

Antalet seniorer kommer att öka i enlighet med den demografiska utvecklingen, och med största sannolikhet kommer detta att vara en intressant målgrupp för byggföretag att fokusera på. Deltagarna ombads markera på en karta var de önskade bo i framtiden och resultatet visar att en önskan att antingen flytta till Kungsbacka centrum eller bo kvar i det område där man bor idag.

12.1 Uppföljning av målet med dialogen

Målet med dialogen är att ge politikerna ett underlag inför revideringen av "Mål för bostadsbyggande". Ska politikerna fortsätta driva på för fler trygghetsboenden, eller ska politikerna trycka på för något annan typ av boende?

För att kunna besvara frågan utgick projektgruppen från nedanstående kategorier;

- *Servicenivå* (vill deltagarna ha inkluderat någonting i boendet och i så fall vad?)

Resultatet från dialogerna visar att service i form av yttre, snarare än inre, underhåll upplevdes som intressant, men också möjligheten att kunna köpa till andra typer av tjänster efter behov.

- *Grannar* (vilken typ av område vill deltagarna bo i? Vill man bo med personer i samma ålder eller i ett blandat grannskap?)

Inställningen till grannskapet var mycket delad. Å ena sidan uttryckte många av deltagarna att de gärna såg ett blandat boende med alla åldrar, men å andra sidan uttryckte deltagarna också att man sökte gemenskap bland andra i samma eller liknande situation genom sitt boende.

- *Gemensamt/ självständigt* (hur ser deltagarna på begreppen gemensamt och självständigt- är man villig att låta en del av den privata ytan minskas till förmån för den gemensamma ytan? Söker deltagarna gemenskap med hjälp av en framtida boendeform?)

Deltagarna såg på boendet som en möjlighet till gemenskap, men tryckte hårt på att gemenskap aldrig kan vara påtvingad. Kollektivhuset refererade flera deltagare till som en typ av påtvingad gemenskap som inte upplevdes attraktivt. Däremot uppfattades en typ av konceptboende i form av ett trygghetsboende eller liknande som mer attraktivt utifrån att man skulle kunna stänga dörren om sig och delta i gemenskapen utifrån eget intresse.

- *Upplåtelseform* (hur tänker deltagarna kring upplåtelseformerna hyresrätt, bostadsrätt eller ägarlägenheter?)

Inställningen till upplåtelseform spretade väldigt- en del föredrog hyresrätt, en del bostadsrätt. En del ville sälja en existerande villa och använda upp pengarna istället för att återigen binda dem i ett boende, andra såg möjligheten till en lägre månadskostnad genom att äga sitt boende. Vissa ville inte äga boende mer, de ansåg sig klara med allt vad ägande innebar medan andra såg bostadsrätten med tillhörande förening som en sätt att kunna delta i en gemenskap och skapa ett lugnt boende. Kring ägarlägenheter blev det ingen diskussion vid något av dialogtillfällena. Det går inte att dra slutsatsen att det är utav ointresse för upplåtelseformen, utan det kan lika gärna handla om att dialogledarna inte förde fram alternativet i tillräckligt stor utsträckning för att få till en diskussion.

Från dialogerna vill vi skicka med till politikerna att det fortsatt finns ett intresse för trygghetsboende, men detta intresse påverkas också av att Kungsbacka ännu inte har något trygghetsboende. Hur stort intresset är och när marknaden är mättad går inte att utläsa från denna dialog. Det viktigaste från dialogerna är att trycka på för fler lägenheter med god tillgänglighet (både genom nybyggnation och ombyggnation) och fler typer av boendeformer. Boenden där det finns *möjlighet till gemenskap* är viktigt, och där är seniorbostäderna som framhållits i "Mål för bostadsbyggande" ett viktigt inslag. Seniorbostäderna erbjuder både möjlighet till gemenskap med de övriga boende såväl som ett boende med tillgänglighetsanpassning. Resultatet från invånardialogen pekar också på att inte vara rädda för att tänka nytt- kanske kan en boendeform där man flyttar inom området beroende på individens behov av hjälp vara en möjlighet i Kungsbacka?

13. Lärdomar från dialogerna

13.1 Upplägg:

Dialogen var lokaliserad till tre orter i Kungsbacka kommun. Det var viktigt både utifrån aspekten att underlätta deltagandet såväl som att komma ut till deltagarna där de bor idag. Genom att sprida ut dialogen på flera orter underlättades också möjligheten att kunna fånga lokala önskemål och tankegångar. Resultatet av dialogerna blev dock mycket lika oavsett vilken geografisk plats dialogen hölls på, men även det är ett viktigt resultat.

Efter dialogens genomförande följs kriterierna för invånardialog upp för att säkerställa att dialogen har uppfyllt alla kriterier.

- Invånardialogen ska vara på riktigt, det vill säga invånarna ska ha möjlighet att påverka frågan
- Invånardialogen ska omfatta ett ämne som invånarna tycker är viktigt
- Invånardialogen ska kunna ge resultat

Frågan som valdes är i ett tidigt skede i planeringsprocessen, vilket innebär att invånarnas synpunkter kommer att kunna tas omhand i den samhällsförslagsplaneringen likväl som hos byggföretags framtida byggnationer. Dialogerna var mycket välbesökta, vilket visar att ämnet intresserar och berör befolkningen. Flera deltagare ansåg att initiativet till en invånardialog var bra, och att det var positivt att kommunen lyfte det de såg som en angelägen fråga. Däremot, genom att ha en dialog i ett mycket tidigt skede på en lång process kommer återförandet av resultat att ta mycket tid i anspråk. I detta skede återrapporteras själva resultatet av dialogerna, men deltagarna vill och väntar givetvis på att se ett praktiskt utfall från dialogerna.

För frågor i tidiga skeden är oftast inte bara en förvaltningen inblandad, så var också fallet för denna dialog. En fråga om framtida boenden för seniorer delas av andra aktörer, och det krävdes samarbete med bland annat Kommunstyrelsens förvaltning, förvaltningen för Plan & Bygg, privata byggföretag osv.

13.2 Genomförande:

Tack vare den goda uppslutningen valde projektgruppen att utvidga antalet bord, så att max åtta personer skulle sitta vid samma bord. I Centrum var vi tio samtalsledare/antecknare, i Norr och Söder var vi nio samtalsledare/ antecknare. Det var en mycket personalintensiv dialog att genomföra, men med det upplägget som vi valt (cafémetoden) var det enda sättet att kunna genomföra den. Det var inte helt lätt att få tag på samtalsledare att använda till dialogerna. Dialogerna låg delvis utanför arbetstid och samtalsledarna behövde transportera sig till den lokal där dialogen genomfördes. Det var positivt att deltagarna anmälde sig till dialogerna, eftersom det gav en möjlighet att försöka anpassa utformningen av lokalen och utöka antalet samtalsledare. Totalt kom det fler deltagare än vad projektgruppen hade vågat räkna med.

I två av lokalerna, Kommunfullmäktigesalen och Löftadalens folkhögskola, blev det mycket hög ljudvolym, då man pratade runt alla borden samtidigt. I Särö skola var det ett bättre ljudklimat, kanske tack vare en bättre ljudisolering (används dagligdags som matsal för eleverna), samt högre i tak och bättre möjligheter att sprida ut deltagarna. KF-salen och Löftadalens folkhögskola var inte lämpliga som miljöer för cafédialog med det antalet (65 i KF-salen och 45 på Löftadalen) som deltog. Detta är en viktig lärdom att ta med sig inför kommande dialoger.

En av dialogerna lades mellan 17:30-19:30 för att möjliggöra för personer som förvärvsarbetar att kunna delta, men det var få i en yngre målgrupp som deltog. Ett av målen för dialogen var att bidra till

att fler seniorer funderar över sin bostadssituation. Det är viktigt att ha funderat över om man kan bo kvar i sin bostad innan den blir dåligt anpassad för ens livssituation, och därav önskade projektgruppen nå även en yngre målgrupp. Det lyckades projektgruppen delvis med. Det må inte vara svårt att tänka sig in i en situation där ens nuvarande boende inte är anpassad för en, men det är desto svårare att vara intresserad av att göra praktiska åtgärder innan situationen uppstår. Uppslutningen var god till alla tre dialogerna, vilket projektgruppen ser som ett utfall av att frågan diskuteras runt om i kommunen. Oavsett var du bor i dagsläget är det intressant att fundera över ett boende när man blivit senior, och oavsett var i kommunen man bor är det inte självklart att det finns ett attraktivt boendialternativ man själv kan söka sig till.

Själva formen för dialogen, cafédialog, var väl lämpad för den dialog som genomfördes. Det gav en god möjlighet för deltagarna att utveckla sina tankar och idéer samt för samtalsledarna att kunna ställa följdfrågor och beskriva de olika alternativen mer ingående.

En mycket praktisk detalj var att kaffe och kaka var beställda till det antal personer som skulle delta, plus några till. Vid dialogerna tog kaffet slut, medan det fanns gott om kakor kvar. Det hade varit lämpligare att beställa kaffe för 1,5 antalet personer som skulle delta, för att säkerställa att det fanns gott om kaffe under hela dialogen.

14. Vad händer nu?

Denna slutrapport återger och sammanfattar resultatet av invånardialogen. Resultatet återförs primärt till nämnden för Vård & Omsorg samt kommunstyrelsens förvaltning, vilka har varit samarbetspartners under dialogen.

”Mål för bostadsbyggande” beslutas i Kommunfullmäktige, och därav kommer resultatet att återföras dit.

Deltagarna ombads lämna sina mail- eller fysiska adresser för att få slutrapporten hem till sig och dialogen kommer att skickas till dem som deltog i den. Resultatet återförs till politikerna i nämnden för Vård & Omsorg samt allmänheten genom en dragning på Vård & Omsorgs öppna nämndsammanträde.

Slutrapporten kommer även att delges tjänstemän och politiker i andra förvaltningar såsom kommunstyrelsen och Plan & Bygg. Slutrapporten publiceras på hemsidan och skickas till deltagande byggföretag.

Det är dock viktigt att uppmärksamma att deltagarnas förväntningar på resultatet inte är i form av en resultatredovisning, utan i form av faktiska byggnationer och påverkan på samhällsplaneringen. Det är därför viktigt att återföra även framtida resultat till invånarna.

Utifrån resultatet finns flera intressanta områden att bygga vidare på i framtida dialoger. Det framgår att deltagarna framförallt ser två möjliga platser att bo på; antingen där man bor idag eller i Kungsbacka centrum. Detta väcker frågor kring utformningen av Kungsbacka innerstad. I förhållande till grannskapet fördes det också fram att man önskar bo i ett ”tryggt och lugnt område”. Vad innebär det för denna målgrupp? Vad kännetecknar ett sådant område? Hur skulle ett grannskap tillsammans kunna åstadkomma det?